

Nr 389.

Av herr **von Heland**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag.*

I en motion inom första kammaren nr 8 1934 hemställdes, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av gällande värnpliktslag och övriga författningar, som erfordras för att möjliggöra att till linjetjänst uttagna värnpliktiga och f. d. stamanställda, vilka anmäla sig därtill villiga, må enligt de bestämmelser konungen meddelar få fullgöra tjänstgöring utöver den i § 27 mom. 1 värnpliktslagen föreskrivna tiden.

Beträffande skälen för denna hemställan hänvisas till motionen.

Motionen behandlades av andra lagutskottet och förelades riksdagen genom utlåtande nr 36. Av utskottet remitterades ärendet till en del myndigheter, vilka i avlämnade yttranden tillstyrkte motionens förslag.

Chefen för generalstaben bifogade en sammanställning av beräknade kostnader för frivillig tjänstgöring vid armén av 500 f. d. fast anställda och 5,000 värnpliktiga och angavs häri så som beräknad medelkostnad per tjänstgöringsdag och man enligt ett alternativ 3: 34 kr. och enligt ett annat alternativ 3: 29 kr.

Ur generalstabschefens yttrande bör vidare framhållas:

»I motionen förutsättes, att till den frivilliga tjänstgöringen skulle uttagas de, vilka avslutat sin första tjänstgöring och hava förutsättning för befäls- och specialutbildning. Den sålunda anordnade utbildningen skulle för den skull hava till mål att göra eleverna användbara i underbefäls- eller specialbefattning. Då enligt krigsorganisationen ett betydande antal underbefäls- och specialbefattningar under nuvarande förhållanden måste beklädas med personal, vars utbildning för sina uppgifter är otillräcklig och till sin längd väsentligt understigande den här ifrågasatta, skulle den föreslagna tjänstgöringen, genom att tillföra försvarsväsendet en ökad tillgång på för dylika uppgifter användbar personal, innebära en synnerligen välbehörlig ökning av krigsberedskapen.»

Andra lagutskottet uttalade bl. a., »att möjlighet bör beredas för att den i motionen omförmälda utvägen må komma under omprövning vid sidan av andra anordningar för att bekämpa arbetslösheten bland ungdomen, och att alltså det hinder, som gällande värnpliktslag reser häremot, bör undanröjas.»

Utskottet hemställde också, att riksdagen i anledning av motionen måtte för sin del antaga ett av utskottet utarbetat förslag till lag om ändrad lydelse av § 27 mom. 3, C, värnpliktslagen den 12 juni 1925.

Lagutskottets hemställan bifölls i första kammaren men avslogs i andra kammaren.

Som skäl för avslag anförde reservanternas talesman i första kammaren dels att tillvägagångssättet inte var riktigt att först på laglig väg försöka få ändring i värnpliktslagen och sedan låta genom statsutskottet föreslå de medel, som därefter behöva anvisas, dels att man föreslagit andra vägar mot ungdomsarbetslösheten och att arbetslösheten vek kraftigt i landet.

Vad beträffar den ordning man bör gå i ärendet, torde dock den vägen vara den riktiga att först i värnpliktslagen möjliggöra önskat förfarande för att därefter när så anses önskvärt anslå erforderliga medel. I denna motion kommer sålunda ej att hemställas om några medel för vinnande av de syften, som avses med lagändringen. Det torde närmast få ankomma på Kungl. Maj:t huruvida ett kommande år man bör använda sig av de möjligheter, som förefinnas efter en lagändring. En prövning kommer då givetvis att göras huruvida det är önskvärt ur arbetslöshetssynpunkt att äska medel för frivillig militärtjänstgöring.

För närvarande synes det, trots högkonjunktur, som om det skulle vara önskvärt att även med frivillig militärtjänstgöring lätta arbetslösheten. Alltjämt finns det ett klientel hjälpsökande arbetslösa i hela landet, under januari och februari månader c:a 60,000, och av dessa hjälptes av enbart staten c:a 50 % och av stat och kommun tillsammans c:a 70 % av hela antalet hjälpsökande arbetslösa. Hjälpsökande arbetslösa i åldern 16—21 år voro samma månader c:a 6,000 och härav hjälptes genom ungdomshjälp endast c:a 1,800. I jämförelse med de kostnader, som beräknas utgå vid frivillig militärtjänstgöring, c:a kr. 3:30 per dag, belöpa sig utgifterna för medeldagsförtjänsten februari 1936 vid statliga reservarbeten till kr. 4:39 och vid statskommunala reservarbeten till kr. 5:67.

I sin nu avlämnade budgetframställning för 1936/1937 begär statens arbetslöshetskommission ett anslag av 27 milj. kr. till reservarbeten och konstantbjälp, samt ett anslag på 1 milj. kr. för arbetslöshetskommissionen. För innevarande år beräknas motsvarande kostnader till 52,7 milj. kr. och för näst föregående budgetår till 85,4 milj. kr.

Beträffande arbetslöshetens omfattning framhåller kommissionen, att en ytterligare nedgång i antalet hjälpsökande arbetslösa torde vara att motse, men kommissionen vågar dock icke för budgetåret 1936/37 räkna med en genomsnittlig arbetslöshet understigande 35.000. Med hänsyn till att de yrkesarbetare som med svårighet kunna få arbete i sitt yrke torde vara hänvisade att söka sin utkomst som grovarbetare, synes det med fog kunna göras gällande att arbetslösheten även under nu rådande goda konjunkturer i huvudsak är att betrakta som ett grovarbetarproblem.

Den statskommunala reservarbetslinjen synes kommissionen alltjämt bära ingå som en viktig del av samhällets hjälp åt oförvållat arbetslösa, men kommissionen finner denna linje icke kunna givas alltför stor omfattning.

I detta sammanhang framhålles att, ehuru de statskommunala arbetena för statsverket ställa sig billigare än de statliga, de förra dock belasta samhället i dess helhet med större kostnader. Bruttokostnaden per dagsverke, som vid de statliga reservarbetena nu utgör mellan 8 och 9 kr., uppgår för de statskommunala reservarbetena till omkring 10 kr.

Med hänvisning även till generalstabschefens här i motionen citerade yttrande angående en synnerligen välbehörlig ökning av krigsberedskapen borde man kunna påstå att i motionen föreslagen ändring av värnpliktslagen är ett synnerligen ändamålsenligt önskemål.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 226 rörande gällande värnpliktslag hemställes sålunda med stöd av vad i denna motion anförts,

att riksdagen måtte för sin del antaga följande

Lag

om ändrad lydelse av § 27, mom. 3, C, värnpliktslagen den 12 juni 1925.

Härigenom förordnas, att § 27, mom. 3, C, värnpliktslagen den 12 juni 1925 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 27.

3. Särskilda bestämmelser.

C. Enligt de närmare bestämmelser, Konungen meddelar, må värnpliktiga, vilka anmäla sig därtill villiga, kvarbliva i eller inkallas till tjänstgöring utöver i denna paragraf föreskriven tid.

Stockholm den 21 april 1936.

Erik von Heland.

